

Oversigter over centrale bidrag til videngrundlaget for fag og fagområder i læreruddannelsen

I det følgende præsenteres en skabelon til litteraturoversigter, der angiver centrale bidrag til videngrundlaget for fag og fagområder i læreruddannelsen.

Skabelonen er udarbejdet på baggrund af input fra såvel de nationale faggrupper som LLN og med afsæt i en tværlæsning af de eksisterende litteraturlister. Med skabelonen lægges der op til en fælles tilgang til arbejdet med oversigter, som naturligt tager afsæt i de eksisterende litteraturlister, men samtidig kan medføre væsentlige ændringer og justeringer. De opdaterede oversigter udarbejdes af de nationale faggrupper for de enkelte fag og fagområder i læreruddannelsen. Oversigterne kan for nogle fags vedkommende udarbejdes helt eller delvist i fællesskab med beslægtede fag (fx natur- og sprogfag), mens der inden for andre fagområder i stedet kan finde en opdeling sted (fx lærerens grundfaglighed).

Oversigterne omfatter de tekster, som de nationale faggrupper i samarbejde med tilknyttede forskere vurderer som centrale bidrag til videngrundlaget for det pågældende fag/fagområde i læreruddannelsen. Oversigterne henvender sig primært til studerende og undervisere i læreruddannelsen og sigter mod at give indblik i centrale dele af faget/fagområdet videngrundlag. Oversigterne er *vejledende*; de angiver tekster, som studerende kan forvente at møde i undervisningen eller selv kan opsøge, og de kan fungere som inspiration for undervisere i planlægningen af undervisningen, men der er ikke tale om pensumlister. Oversigterne er *dynamiske*, og det anbefales derfor, at de løbende revurderes for at sikre et opdateret videngrundlag. Et opdateret videngrundlag udelukker ikke 'ældre' tekster – der peges på de tekster, der skønnes centrale for faget/fagområdet uanset udgivelsestidspunkt.

Oversigterne kan indeholde forskellige typer tekster, fx forskningsartikler, faglige artikler, grundbøger, evalueringer og udredninger. Herudover kan oversigterne

angive andre centrale ressourcer, som kan kvalificere studieprocessen, eksempelvis nationale og internationale videncentre og relevante tidsskrifter. Teksterne er fortrinsvis på dansk eller andre nordiske sprog, men kan også være på engelsk (eller tysk/fransk).

Skabelonen for oversigterne tager udgangspunkt i, at de nationale faggrupper udpeger et antal centrale faglige områder, som de peger på centrale tekster indenfor. Der angives desuden 3-5 faglige nøgleord for hvert fagligt område. Teksterne listes i henhold til almene standarder for referencehåndtering – gerne med et link, hvis der findes en open access-udgave af den pågældende tekst. Først i skabelonen er der mulighed for, at de nationale faggrupper i en kort læsevejledning redegør for udvælgelseskriterier eller andre væsentlige overvejelser. Herefter følger de faglige områder, hvorefter der er plads til at angive tekster, der er relevante for faget/fagområdet inden for de fire nationalt fastsatte tværgående indsatsområder. Sidst i skabelonen er der mulighed for at angive øvrige vidensressourcer, der går på tværs af de faglige områder og ikke har form af enkelte tekster.

Ud over at fungere som organiserende princip i udarbejdelsen af oversigten kan udpegningen af centrale faglige områder være et redskab til at følge den faglige udvikling inden for faget/fagområdet. Her og nu er skabelonens primære funktion at fungere som afsæt for udarbejdelse af opdaterede oversigter for de enkelte fag og fagområder. På længere sigt kunne oversigterne samtidig fungere som udgangspunkt for en løbende faglig diskussion internt i fag og fagområder i et blog-lignende forum, hvor underviserne i fagene/fagområderne løbende kan udveksle erfaringer med tekster, måder at anvende tekster på og komme med nye tekstforslag. Et sådant blog-lignende forum ville understøtte den løbende faglige dialog om udvikling af videngrundlaget og desuden fungere som et værdifuldt afsæt for den næste opdatering af oversigterne – og som grundlag for identificering af behov for at iværksætte af nye forsknings- og udviklingsinitiativer.

Skabelon:

Oversigt over centrale bidrag til videngrundlaget for fag/fagområde x (indsæt navn)

Faglige udvælgelseskriterier (5-10 linjer)

Denne liste fokuserer på samfundsfag som undervisningsfag i skolen, dvs. det er fagdidaktisk litteratur, der er ikke medtaget basisfaglig litteratur.

Fagdidaktik og undersøgelser i faget	Fagdidaktisk litteratur, undersøgelser	<p>Christensen, T. S. (Ed.) (2015). <i>Fagdidaktik i samfundsfag</i>. Frederiksberg: Frydenlund.</p> <p>Christensen, A. S. (2015). Demokrati- og medborgerskabsbegreber i grundskolens samfundsfag i Danmark, Norge Sverige og Tyskland. <i>Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education</i>, 2015(1), 64-92. Retrieved from http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-36073</p> <p>Bondbjerg, L., Christophersen, J., Linding Jakobsen, C., & Sørensen, K. (2014). <i>Ligner vi hinanden? - En dansk-norsk undersøgelse af samfundsfag og samfundskunnskab i skolen</i>. Aarhus: Viasystime.</p> <p>Dorf, H. (2011). Faglighed, demokrati og klasseledelse i samfundsfag : en 8. klasse arbejder med kriminalitet. . In M.-C. S. Schmidt (Ed.), <i>Klasseledelse og fag : at skabe klassekultur gennem fagdidaktiske valg</i>. Frederikshavn: Dafolo.</p> <p>Jakobsen, C. L., Brondbjerg, L., Sørensen, K., Poulsen, T. r., & Johansen, J. K. (2011). <i>Samfundsfag i skolen : en undersøgelse af samfundsfag med fokus på demokratisk dannelse</i>. Aarhus: Via Systime.</p> <p>Dorf, H. (Ed.) (2005). <i>Gennem demokrati til demokrati? : folkeskolen og folkestyret</i>. Kbh.: Unge Pædagoger.</p> <p>Frehr, A., Sønnergård, L., & Hammer, K. (2007). <i>Samfundsfag i niende : samfundsfagsundersøgelsen 2006</i>. Kbh.: Columbus.</p> <p>Knudsen, J. M., & Henriksen, P. (Eds.). (2009). <i>Samfundsfagsdidaktik (2 ed.)</i>. Kbh.: Columbus.</p>
---	--	---

		<p>Jacobsen, B. e. a. (2004). <i>Den vordende demokrat : en undersøgelse af skoleklassen som demokratisk lærested</i>. Århus: Aarhus Universitetsforlag.</p> <p>Frehr, A., & Søndergård, L. (2001). <i>Samfundsfag i folkeskolen - hvad foregår der?</i> Kbh.: Columbus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ...
International fagdidaktik	Civic education, citizenship education, politische Bildung	<ul style="list-style-type: none"> • Tekst 1 <p>Reinhardt, S. (2015). <i>Teaching Civics</i>. Opladen: Barbara Budrich Publishers.</p> <p>Sander, W. (2014). <i>Handbuch Politische Bildung</i> (W. Sander Ed. 4 ed.). Schwalbach/Ts: Wochenschau.</p> <p>Långström, S., & Virta, A. (2011). <i>Samhällskunskapsdidaktik</i>. Lund: Studentlitteratur.</p> <p>Arthur, J., Davies, I., & Hahn, C. (Eds.). (2008). <i>The SAGE handbook of education for citizenship and democracy</i>. Los Angeles: SAGE.</p> <p>Koritzinsky, T. (2006). <i>Samfunnskundskap fagdidaktisk innføring</i> (2. ed ed.).</p> <ul style="list-style-type: none"> •
Nordiske artikler	Samfundsfag i Norden	<p>Kristiansson, M. (2014). Samhällskunskapsämnet och dess ämnesmarkörer på svenskt mellanstadium – ett osynligt eget ämne som bistår andra ämnen. <i>Nordidactica</i>(1).</p> <p>Lödén, H. (2014). Citizenship education, national identity and political trust: The case of Sweden. <i>Nordidactica</i>, 2014(2), 116-139.</p> <p>Sandahl, J. (2013). Being Engaged and Knowledgeable: Social Science Thinking Concepts and Students' Civic Engagement in Teaching on Globalisation. <i>Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education</i>(1).</p> <p>Solhaug, T. (2013). Trends and dilemmas in citizenship education. <i>Nordidactica</i>(2013:1).</p> <ul style="list-style-type: none"> •
Fagligt område 4	3-5 faglige nøgleord	<ul style="list-style-type: none"> • Tekst 1 • Tekst 2 • ...

Fagligt område 5	3-5 faglige nøgleord	<ul style="list-style-type: none"> • Tekst 1 • Tekst 2 • ...
Fagligt område 6	3-5 faglige nøgleord	<ul style="list-style-type: none"> • Tekst 1 • Tekst 2 • ...

Litteratur om tværgående indsatsområder med relevans for faget/fagområdet:

It og medier	<p>Jensen, L. D. (2014). Medialisering og læremidler i kulturfag. <i>Cursiv</i>(13). Retrieved from http://edu.au.dk/fileadmin/edu/Cursiv/CURSIV_13_Sammenlignende_fagdidaktik.pdf</p> <p>Knap, N. (2009). It i samfundsfagsundervisningen. I: J. M. Knudsen & P. Henriksen (red.), <i>Samfundsfagsdidaktik</i>. Columbus.</p> <p>Koritzinsky, T. (2006). Datorer, internet och sociala medier. <i>Samfunnskundskap fagdidaktisk innføring</i> (2. udgave).</p> <p>Bach, S., & Levinsen, K. (1997). Samfundsfag og informationssamfundet. I: B. Knudsen & S. Larsen (red.), <i>Tidens Tendenser - didaktiske overvejelser om samfundsfag</i>. Alinea.</p>
Innovation og entreprenørskab	<ul style="list-style-type: none"> • Tekst
Faglig læsning	Mulvad, R. (2011). I samfundsfag læser eleverne for livet. <i>Historie og samfundsfag</i> (4).
Inklusion og differentieret undervisning	<p>Lang, L. (2013) Medborgerlig bildning för alla barn. I N. Hartsmar & B. Liljeström Persson (red.). <i>Medborgerlig bildning. Demokrati och inkludering för ett hållbart samhälle</i>. Lund: Studentlitteratur.</p> <p>Osler, A. & Starkey, H. (2010) <i>Teachers and Human Rights Education</i>. Stoke on Trent: Trentham Books</p> <p>Gilliam, L. (2009) <i>De umulige børn og det ordentlige menneske: identitet, ballade og muslimske fællesskaber blandt etniske minoritetsbørn</i>. Aarhus Universitetsforlag. Århus</p> <p>Gilliam, L. 2007: „Identitet, ballade og muslimske fællesskaber blandt etniske minoritets elever“, side 61-69 i <i>Dansk Pædagogisk Tidsskrift</i>, 4, 2007.</p>

Øvrige vidensressourcer

(her angives øvrige vidensressourcer, som kan understøtte den løbende studieproces – videntcentre, relevante tidsskrifter, webantologier etc)

--

Bilag 1: Redegørelse for videngrundlag som kriterium for institutionsakkreditering

Definition af uddannelsernes videngrundlag som ét af fem kriterier for institutionsakkreditering (Danmarks Akkrediteringsinstitut 2013:11):

4.3. Kriterium III. Uddannelsernes videngrundlag

Kriterium III: Uddannelsernes videngrundlag

Institutionen har en praksis, som sikrer, at uddannelser og undervisning til stadighed baserer sig på et videngrundlag, der svarer til uddannelser af den givne type på det givne niveau og giver et solidt grundlag for opnåelse af uddannelsernes mål.

Uddybning:

Videngrundlag omfatter institutionens strategiske og praktiske arbejde med at sikre, at relevant og opdateret viden lægges til grund for uddannelserne og inddrages aktivt i den løbende undervisning. Institutionen skal sikre:

- at uddannelserne er tilknyttet relevante faglige miljøer og løbende baserer sig på ny viden, som er relevant for uddannelser af den givne type på det givne niveau, og som er tilvejebragt i henhold til lovgivningens bestemmelser om uddannelsernes videngrundlag,
- at undervisernes faglige kvalifikationer er opdaterede og løbende udvikles,
- at underviserne deltager i eller har aktiv kontakt med relevante forskningsmiljøer, udviklingsmiljøer eller beskæftigelsesområder, jf. uddannelsernes lovbestemte videngrundlag, og løbende inddrager viden og erfaringer herfra i undervisningen,
- at de studerende har kontakt til det relevante videngrundlag, fx gennem inddragelse i aktiviteter relateret hertil.

Danmarks Akkrediteringsinstitution (2013): *Vejledning til institutionsakkreditering*

(<http://akkr.dk/wp-content/uploads/akkr/130701-Vejledning-om-institutionsakkreditering-endelig.pdf>)